List 35. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. avgusta 1873.

Obseg: Kako po toči poškodovane nograde ravnati. — Velika korist lončenih cevi za vodotoke. — Delitev premij za goveda in konje na Štajarskem Vranskem. — Na Triglav. — Španija, Francija, Avstrija. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako po toči poškodovane nograde ravnati.

Našim Dolenjcem v prevdarek.

„Novice so v 33. listu prinesle svèt, kako po toči poškodovane trte ravnati.

Nasvet ta meri le na navadno, rekel bi, čisto majhno poškodovanje, v katerem je mlada, enoletna trta še ostala. Al kjer je škoda tako vsestranska, ne more oni nasvet obveljati zato, ker letnega trstja več nimamo, katero bi se obrezati dalo.

Vinogradom Tržke gore, Razbore in enemu delu Grčevja 19. julija po toči storjena škoda ne dá se popisati; ne verjel bi nikdo, kdor kaj tacega sam ni videl.

Lubje (skorja) je s trt popolnoma odrušena; mladike, katere so letos pognale, so čisto pobite; s tem jim je pa poglavitni del muzga odvzet tako, da morajo v kratkem vsi poškodovani deli vsahniti.

Res je to, da vnovič poganja poškodovana trta prav lepo in celó trta, skorje popolnoma obropana, posebno konec vej, lepo poganja. To pa je krivo, da naši neizurjeni, v tem položaji brez sveta stoječi posestniki vinogradov se zeló motijo. Če kedaj, gotovo se sedaj kaže pomanjkljivost pravega, teoretičnega, poduka v vinoreji.

Vsaj se vendar pri umetnem kroženji (Ringeln) le malo skorje odvzame ter krožna vejica odvrže, ker nima več moči. Kdo tedaj more misliti, da bodo popolnoma pokvarjeni deli okrevali se in moč rastí dobili?

Ako se hoče vinorejstvu korist donašati, morajo se nove močne, ne pa hirajoče trte zasaditi, zatoraj nas mora naša velika nesreča, katero smo doživeli, le učiti, da naše posebno prizadetje naj to bode, da popolnoma zdrave in močne trte zasadimo in ohranimo. To se pa nikakor doseči ne dá, ako poškodovane trte zanemarimo in pustimo, da rastejo, tako rekoč tje v en dan.

Moji, na Tržki gori ležeči vinogradi so tako vničeni, da v vseh, akoravno je moje posestvo ondi eno največih, bom pridelal samo 21 grozdov muškatelerja, kateri so pri hiši v zatišji, in pokopan bi bil popolnoma, ako ne bi umetno gospodaril.

Jaz dam namreč trti vse nove mladike, razun dveh, kateri na nepokvarjenem lesu stojite, iztrebiti, in eno prikrajšati, da tako pogon mladike zmanjšam in rast poglavitnih in stranskih trtnih očes pospešim. To delo vodim sam, imam pa tudi najizvrstniše delavce, kateri svoj posel dobro umejo, v najemu, kajti resnica je, da takega dela vsaki ne ume in potreba je popolne vednosti in izurjenja, kjer se morajo nove trte skrojiti, pri navadnem obrezovanji se pa že gotova trta najde; pri ti priložnosti se sparoma trte in vsi drugi pokvarjeni in viseči deli odrežejo. Za to obrezovanje se jaz vže več let trtnih škarij iz Kremža (Kremser Rebenscheere) poslužujem, katere najmočnejše trte odrežejo brez žage; 8 delavcev potrebujem na oral.

Razume se pa samo po sebi, da se nove mladike morajo po dolgem privezovati, zato, ker so večidel iz starega lesa pognale in so tako šibke, da se lahko vlomijo in pokvarijo.

Dal bom v vinogradu kopati in precej jeseni po moči pognojiti, da tako pomnožim rast trti in plevél zadušim.

Zalibog, da sem sam v naši okolici in tako rekoč bela vrana, da na omenjeni način vinograde, poškodovane od strašne toče kot kurje jajca debele, obdelujem. Po mojem prepričanji korajža in poskušnja veljá.

Ni prijetno ne, celi božji dan v vročini od 30—32 stopinj pripognjenemu delati in sē na solncu pariti; al brez truda ni vžitka. Tudi jaz letos ne bom vžival sadú, za katerega sem se jako trudil, vendar pripravljam si pa pot do boljšega prihodnjega pridelka. Vsaj ni to nobena novina, marveč je sto let navadna starína, da vsak pameten vincar dá spomladi in poleti vse one izrastke, kateri bi utegnili trto slabiti, odstraniti, — in ravno to je, kar si jaz storiti zdaj prizadevam. Vprašam tedaj: je li to kaj novega?

Jaz sem to svoje ravnanje baronu Babo-tu, vodju sadje in vinorejske šole v Klosterneuburgu, enemu najumniših in v vinoreji najbolj skušenih mož po časniku „Weinlaube“ v štev. 15. t. l. naznanil. Slavni Babo se sklada z mojimi mislimi popolnoma, zatorej kolikor dela še nisem dovršil, hočem ga dovršiti nemudoma, akoravno čas za to ni kaj ugoden.*)

Vže zdaj se pa vidi, da je moje početje pravo, kajti rast v mojih nogradih je veliko lepša kakor ona mojih sosedov, kateri si bolj dopada, roke križem držati in po šegi Turkov klicati: „Alla (Bog) je velik“. Jaz pa

*) Po nasvetu kmetijske podružnice Novomeške je centralni odbor družbe kmetijske s pritrjenjem zastopnika c. k. deželne vlade in deželnega odbora dovolil g. Ogulinu primerno podporo za potovanje v Klosterneuburg in na Dunaj v razstavo, da se ondi še osebno prav na tanko posvetuje z učenimi in skušenimi vinorejci o pomoči za tako silno poškodovane vinograde Dolenjske in se to potem v tiskanem kratkem poduku razglasí.

pravim: človek pomagaj si sam, pa upaj, da te potlej tudi Bog zapustil ne bode.

V Novomestu 19. avgusta 1873.

Anton Ogulin.

Obrtnijske stvari.

Velika korist lončenih cevi za vodotoke.

Pod naslovom „gospodarsko-obrtnijske stvari“ so „Novice“ v svojem 29. listu prinesle sestavek o mašini za izdelovanje cevi za drenažo in sploh za napeljavanje vode, katero je c. k. kmetijska družba od sl. ministerstva kmetijstva dobila in meni za poskušnjo izročila.

Vodó po lončenih cevih napeljavati, je sicer že stara reč, a nekdaj cevi niso tako dobro sklepali, kakor sedaj, ker niso vedeli, kaj je cement ali okamneni kit, ter so večidel kitali le z ilovico in cevi delali le po en čevelj dolge. Pri kitanji z ilovico zaredile so se pa v cevih rastlinske koreninice, vsako leto veče, da voda konečno ni mogla naprej; zabasan je bil cel vodotok. Zato smo v mnogih krajih stare cevi iz zemlje vzeli, moje z mašino delane vložili in s cementom zakitali. Stare cevi, izpod zemlje vzete, pa nam kažejo, da dolgo časa dobre ostanejo; po sto let stare smo iz zemlje vzeli in posušili, in glejte, ravno tako so zvonile, kakor nove, ravnokar žgane; v sto letih se tedaj v zemlji in vodi prav nič niso spremenile.

Jez v veliko srečo za našo deželo to štejem, da je sl. kmetijska družba to mašino poskrbela, kajti, dragi bralci, pomislite le, koliko tavžent in tavžent sežnjev lesenih cevi je do sedaj v zemlji zgnjilo, a vendar je mnogo slabeja voda po njem tekla, kakor po lončenih cevih, po katerih je voda ravno tako friška in mrzla, ko da bi iz trde skale tekla in ima zato tudi popolnoma dober okus.

Dasiravno tedaj, kakor je gori omenjeno bilo, cevi same na sebi nič novega niso, je vendar to novo, kako se cev v cev vtika.

3 čevlje dolga cev ima vsaka svoj natik ali bučico, v katero se dve cevi nataknete; vampasta je bučica okrog enega palca, in na vrhu ima luknjo, v katero se cement vlije, da je vse lepo polno; cement v bučici tako trdno drži, da, če je vodotok tudi tisoč sežnjev dolg, je ravno tako trden, kakor da bi bila ena sama cev, kajti cement naglo okameni, in če voda še tako tiščí, vendar nič ne odjenja.

Kdor želí, bodi-si posamezen gospodar, ali cela vas, ali cela soseska, takih cevi dobiti, naj blagovoli se pri meni ali ustmeno ali pismeno oglasiti. Jez imam obilno število mnogovrstnih cevi vže narejenih, tako, da se dobra in okusna voda v več vasi lahko vpelje.

Mašina dela lukinje petere velikosti. Dajem cevi po nizki ceni, skorej na pol bolji kup, kar lesene veljajo; tako, na priliko, dajem cevi s takimi luknjami, kakor se lesene vrtajo, po 60 kr. seženj z bučico, na svojem domu.

Tudi jih po zahtevi sam vložím in s cementom zakitam; tako pa cena omenjenih cevi na 1 gold. seženj stane. Po tem gré cena ali naprej ali nazaj, po velikosti luknje.

Konečno naj omenim še drenaženje.

Drenaža je to, če se take cevi v močvirne travnike vložijo, da vodo na-se vlečejo; sploh se take cevi za vsak močviren svet izvrstno dobro rabijo. — Tudi takih imam več tavžent sežnjev po prav nizki ceni napravljenih, in sicer: za malo drenažo seženj po 20 kr. in z veliko po 30 krajc. na svojem domu.

Kdor želí kaj tacih imeti, naj se, kakor vže omenjeno, oglasi pri meni; po zahtevi jih pošljem ali po železnici ali po drugi poti.

V Kokrici nad Kranjem. Andrej Net,
po domače Mihovec, posestnik.

Delitev premij za goveda in konje
na Štajarskem Vranskem.

Na Vranskem bo 11. dne prihodnjega meseca septembra slovesna razstava konj težkega (Noričnega ali Pincgavskega) plemena iz Vranskega, Gornjegradskega, Šoštanjskega, Celjskega, Konjiškega, Šmarskega in Laškega okraja.

Razdelilo bo društvo za povzdigo konjereje na Štajarskem pri tej razstavi sledeče premije:

Kobilam s žrebeti od 5 let naprej, — *4letnim kobilam*, o katerih se dokaže, da so po cesarskem ali od gosposke potrjenem privatnem žrebcu vbrejene, in pa *3letnim kobilam*: eno deželno darilo s 60 goldinarjev, eno z 25 gold., eno z 20 gold., eno z 15 gold., 4 darila pa po 12 gold.

Dalje se bode dalo

žrebicam: eno darilo z 20 gold., eno z 16 gold., eno z 14 gold., dve darili pa po 12 gold.

Žrebcem od 1 do 2 leti starim: eno darilo z 20 gld., eno z 16 gold., eno z 14 gold., eno z 12 gold.,

skupaj 244 gold. v srebru in 60 gold. v bankovcih.

Ta dan bo tudi okrajna razstava domače goveje živine, pri kateri bo Vranski okrajni odbor po razsodni komisiji razdelil sledeča darila:

Bikom od $1^1/_2$ do 3 leta starim 2 premiji po 30 gold., — eno premijo po 25 in eno po 20 gold., eno po 15 in dve premiji po 10 gold.

Kravam s teletom ali pa *brejim* do 6 let starim: dve premiji po 25 gold., dve po 15 gold., dve po 10 gold., in dve premiji po 5 gold.

Telicam od 1 do 3 let: dve premiji po 25 gold., dve po 15 gold., dve po 10 gold., dve premiji pa po 5 gold.

Goveja živina mora doma izrejena in Miricodolskega (Mürzthaler) ali Marijadvorskega (Mariahofer) plemena biti.

Naša živinoreja napreduje, ker okrajni zástop vsako leto živinsko razstavo za Vranski okraj napravlja in iz okrajnega zaloga za povzdigo živinoreje prav zdatno podporo daje.

Ozir po domovini.

Na Triglav!

Toda glej! — z močmi osode
Ni zaveze, ni pogodbe!

Družbica čveterih prijateljev (gospodje Josip Križaj, Josip Hanuš, Hinko Žarek in pisalec teh vrstic) je v soboto popoldne 9. avgusta se podala po Rudolfovi železnici na pot, da bi obiskala slovenskega velikana. Ob $6^1/_2$ uri bili smo že v Mójstrani v gostilni „Šmercevi“. Voditelja Janez Klančnik (Šimenc) in France, Šmerčev sin, bila sta že pripravljena. V gostilnici dobili smo gosp. prof. Kandernala, ki kmalu obljubi z nami iti. Namen, nemudoma odriniti v hrib, in v zadnji novi koči prenočiti, nam pa Šmerec odsvetuje, rekši, da koča ima streho podrto in znotri nima nič priprave; ako pri meni večerjate in proti 9. uri odrinete, pa po poti večkrat se spočijte, lahko ste že ob 5. na vrhuncu. Nasvet se enoglasno sprejme.

Vsedemo se tedaj za mizo na prosto; Šmerec nam prinese bokal dolenjca; kmetje od daleč poslušavši veselo naše gibanje se približajo prijazno in rekó: „vi ste naši“, dovolite nam, da smemo z vami na goro. — Dobro, če nas je več, tem bolje je — je bil naš odgovor, in dva gospodarja in dobra lovca, namreč: Jernej Janšar, Šimen Pintar po domače Cekin, Luka Oblak in Žiga Lautirar postali so naši tovarši.

Ko smo nagnili kozarec — takrat človek nehoté v nebo pogleda — opazili smo klavrni, da je glave velikih gorá jelo mraziti, kajti kapice so si nataknili. Poprašajočim, kaj to pomeni, odgovarjajo kmetje z glavo majaje, da take kapice sicer pomenijo dež, al letos je že pozabilo deževati; velikrat se je že bolj na dež pripravljalo, pa ga vendar ni Bog dal. Po večerji nam prinese Šmerec dolgih kovanih palic za hribolazce na izbiro. Vsak si vzame eno; kruha, mesa, sira in vina pa denemo v besago pevajoči „gledam na Triglava“ odrine nas 11 korenjakov iz Mojstrane ob pol devetih pri polni svitli luni v hrib. Med potoma iz vsake bajte nas radovedni ljudje pozdravljajo ter srečno! kličejo.

Dolgo časa se gré na dolenji Krmi po travnikih in pašnikih; čedalje prihaja dolina ožja in pot slabeja, hribi pa se bolj kvišku vzdigujejo, na levo „Debela peč“, na desnó „Erjovina“. Ob 11. uri dospemo do zadnje koče v „zgornji Krmi“. Dva kmeta iz Sasp sta lastnika njena. Voditelja skličeta pastirje (dva fanta sta bila, eden 13, drugi 15 let star), ki nam napravita ogenj na ognjišču; al ker same jarce paseta, bilo ni ne mleka ne kaj druzega; morali smo seboj prinešeno prigrizniti in kmalu naprej oditi.

Kmalu pridemo do velikega snega. Malo pod sedlom potegne huda sapa in Lautirarjev klobuk sfrčí po snegu doli, da ga ni bilo več. Mož je moral v ruto si glavo zavezati in brez klobuka koračiti na vrh Triglava in nazaj do koče. Fanta sta ga v znožji snega podnevi našla in ga mu dala nazaj gredé.

Ob 1. uri čez polnočí bili smo na sedlu, to je ondi, kjer se popotniki z Krme in z Bohinja srečajo; — jako mrzla in huda sapa je vlekla. Poiščemo si zavetja v globoki jami ter pevajoči počivamo; za malo časa se vzdignemo spet in koračimo na „Konjsko planino“ in ob dveh dospeli smo k novi koči. Mali Triglav je bil čist; al okoli vélikega so se vedno megle kopičile. Lepega razgleda po takem ni bilo pričakovati; al „korajža veljá“, sklenili smo: naprej! (Kon. prih.)

Politične stvari.

Španija, Francija, Avstrija.

Skrajni čas je, da se tudi v Avstriji jéz napravi onemu liberalizmu, ki z brezverstvom pod pazduho hodi in kateremu zadnji konec utegne biti ona razuzdanost, ki jo je s strahom svet gledal na Francoskem, ko je banda morivcev in požigalcev strahovala nesrečno državo in dandanes strahuje ravno tako nesrečno Španijo.

Ljudovlada (republika) je lepa vlada, kjer je ljudstvo zrelo za tako vlado; v Evropi dandanes tega ni nikjer in menda še dolgo dolgo ne bo. Povsod kaže krvava zgodovina, da „svoboda“ je veliki množini le razuzdanost, kateri ni nič sveto; brezverstvo, ropanje, umori — to je trójica one „svobode“, ki so jo nedavno doživeli na Francoskem in jo, bodi Bogu potoženo, vživajo že več časa in prav zeló zopet zdaj na Španjskem. V obojnih državah imajo zdaj še republiko (ljudovlado), to je, njima na čelu ne stojí postavni (legitimni) kralj, ampak od ljudstva izvoljeni predsednik. Sreča velika je za obe državi to, da sedanji predsednik Francoski je rodoljub, kateri pripoznava, da Francozi ne pridejo do mirú, dokler na prestol Francoski ne stopi spet naslednik postavne vladne rodovine. Mac-Mahon je imé tega rodoljuba, in najviši general (maršal) je njegov stan. Ta rodoljub pa se živo zaveda tudi tega, da od nekdaj se je kralj Francoski imenoval „prvi kršanski kralj“, in zato je on tudi iskren branitelj katoliške vere. Zato se ga pa tudi vsi liberalci neznano hudo bojijo in ga sovražijo. Bojijo se ga in to po pravici, kajti če on s svojim velikim vplivom posadí zopet postavnega kralja na prestol Francoski, — odkljenkalo bode anarhiji in brezverstvu, in sapa se zapré razuzdanemu liberalizmu po celi Evropi.

Mac-Mahon (beri: Mak Mahon) je po takem dandanes mož, katerega se vsi brezverci in prekucneži najbolj bojijo. Če mu obveljá, česar želí in na kar dela, kmalu dobí Evropa drug političen obraz, in res skrajni čas je, da ga dobí. Če on na Francoskem zopet mir in red vpelje pod vladarstvom kralja Henrika V., kmalu dospé tudi na Španjski prestol postavni kralj, in liberaluhom v Avstriji vpadle bodo kar brž predrzne peruti in brezverska načela zginula bodo prav tako hitro, kakor so svojo mrežo raztegnila čez njo.

Kako pa more nesrečna Španija, v kateri se že več časa kri preliva, da je groza, priti do mirú, o tem iz prav zanesljivega vira poroča časnik „Vaterland“ tako-le:

Že pred več tedni je vlada Ruska vprašala vlado Prusko, Angleško in Francosko: ali ne vidijo že potrebe, da se nesrečna država pomiri? Tem bolj pa je Ruska vlada ponavljala to vprašanje, ko so razuzdanosti tako imenovanih „internacionalcev“ (roparjev, morivcev in požigalcev) čedalje očitnejše postajale.

Ruski vpliv je napravil Prusko vlado, da je že na pol poti bila nasproti se postaviti ustajnikom Španjskim; al umaknila se je spet, ko je čutila, da potem se tudi Francoska vlada vtakne v homatije Španjske in pomaga armadi kraljevi do zmage. Italijanska vlada bila je prva, ki je strah pred vtikom Francozov v Španjske zadeve izbudila v Pruski vladi.

Ruska vlada je po tem storila drugo stopinjo in gori imenovane vlade vprašala: ali bi ne bilo vsaj to treba, da se armada Karolovcev (to je, armada, ki se na Španjskem v imenu prihodnjega kralja Karola vojskuje z armado ljudovlade) priznava za armado, kateri pristaja pravica vojskovati se. Ta predlog je pa Pruska vlada kar naravnost odbila, rekši, da to bilo bi pripoznanje kraljevske veljave Karolovcev. Ko je Francoska vlada to slišala, ni si upala kar brž pritrditi predlogu vlade Ruske, ter odgovorila, da hoče s takim priznanjem še čakati, čeravno ona na meji Francoski kar le more vojskovanje polajšuje Karolovi armadi. Karolovci (Karlisti) začasno nočejo segati z vojsko svojo dalje; zadovoljni so s tem, da si prisvojijo le nekoliko trdnjav, v katerih bi njihova armada varna bila; v severnih krajih Španije želijo vtrditi se in čakati, kako se bode razvila stvar na Francoskem. Iz Francoskega pričakujejo redúljubni Španjci pomoči in zmago, a to še le potem, ko Francija dobí spet svojega kralja. — Angleške vlade odgovor je bil Ruski ugoden; al ona noče prva biti, ki bi Karolovcem priznala pravico vojskovanja. Ruska vlada pa stojí vkljub vsemu temu na svojem stališču, in govorí se celó, da ona utegne kmalu vsaj moralična začetnica biti o tem, da se konec storí prekucijam Španjskim.

Tako se sedanji stan iz zanesljivega vira popisuje „Vaterlandu“. —

*

Ker smo po vsem tem, kar se zdaj po vseh velicih časnikih bere, do dobrega prepričani, da Francija, od kodar je revolucija po svetu segla, bode revolucijo spet ustavila, zato se nam je treba zdelo, bralcem našim na kratko povedati, kaj utegne prihodnji čas prinesti, da bodo môgli prav soditi dogodbe, katere pridejo.

Da vse to ne bo se zgodilo tako z lepo, kakor bi bilo želeti na prid človečanstvu, to je skoro gotovo vsacemu, kdor vé, kako zeló je seme prekucijsko zasejano po svetu; vendar je, hvala Bogu, tudi še dovolj veljavnih možakov in poštenega ljudstva na svetu, da ni obupati na konečni zmagi resnice in pravice. Avstrijski liberalci in brezverci že v vsem tem vidijo pošast reakcije — in prav imajo; al po naših mislih one potrebne reakcije, ki je to, kar je — voda za silne požare.

Mnogovrstne novice.

* *Pri zboru na Blanci* je Vošnjakovcem popolno in sramotno spodletelo. Samo kakih 20 mož („Slovenski Narod" pravi, da jih je 100 bilo nazočih!) je bilo za Vošnjaka in teh bila je polovica takih, ki še pravice voliti nimajo; študenti, diurnisti. Zdaj skušajo dobljeno sramoto z lažmí v „Slov. Nar." pokriti. Al vse jim ne pomaga nič. Gosp. Tombah nam piše in proglaša dopisnika „Narodovega" za lažnjivca in obrekovalca, dokler mu ne dokaže, da je on le en „masel" vina ali le en sold kateremu izmed kmetov dal. — No, Vošnjakovo „kraljestvo" že zeló leze rakovo pot.

„Slov. Gosp."

* *Iz Ormuža* se poroča „Slov. Gosp.", da ondašnji notar dr. Gršak marljivo širi mršavi „Slov. Tednik". Vrinol ga je skoro vsem tamošnjim predstojnikom, ko jim je ugovor zoper novo cenitev zemljišč napravljal. Al kmetje so hudobnost lista že razvideli. Začeli so ga „Ljubljanskemu očetu" nazaj pošiljati. Tako je pametno! *)

* *V Celji je bila ove dni skrivna obravnava* zoper 4 hudodelnike v gosposkej obleki, zavolj hudodelstva posiljenja in oskrunjenja mnogih 9 do 14 let starih deklic. Tarmon, knjigar, je dobil 6 let, dr. Wernberger 1 leto, njegov brat pol leta in nek Pinter 9 mesecev težke ječe. Lep sad brezverskega liberalizma!

Naši dopisi.

Iz Rusije 14. (26.) julija. —η— (Dalje.) — Priroda tedaj na Verevkinovi poti ni nepremagljiv nasprotnik; zato so pa Hivinci obrnili v to stran veči del svojih vojnih sil in izdajsko kovarstvo. V Kunjigradu je bilo zbranih 5000 sovražnikov, deloma konjikov, deloma pehotincev in topničarjev s 6 topovi. Postavili so se bili v bran, dokler so se po številu dvakrat močneje čutili od sovražnika; al ko so zapazili, da za Orenburšci prihajajo Kavkazci, naglo so prepustili Kunjigraško mesto in trdnjavo ter bežali v Hožejli.

Araljska flotilija, obstoječa iz dveh parobrodov in treh barž, se je spustila 9. maja v glavni, 5 sežnjev globoki rokav Amu-reke ter je vjela Hivinski čoln z ogleduhi, kateri so povedali, da $1^1/_2$ milje daleč ob reki je trdnjava Ak-Kala s 5 topovi, 500 pešcev in 500 konjikov. Hivinci v Ak-Kali so se hrabro branili in pokazali, da njihovi topničarji so dobro izurjeni; na parohodu Samarkand je bilo ranjenih 9 mož matrozov in kapitan in pa podstreljen en top. Vendar flotilija je prisilila trdnjavo umolkniti, razsula je steno pod tremi topovi in podrla rečna vrata trdnjave. Potem je odplavala daljše proti Kunjigradu. Skoraj 6 milj nedošedši do tega mesta se je ustavila zavolj plitve vode. Pod Kunjigradom je glavni rokav reke z več plotovi zaježen, da se razliva po vodotocih. Na ladijah je vže pošlo netivo, kakor tudi živež. Ker je kapitan vedel, da okoli 22. maja ima Verevkin biti okoli Kunjigrada, odpravil je k njemu deset mož matrozov, dobro oboroženih, za vodnika jim je dal nekega Utenija, po rodu Jomuta, kateri je nekolikokrat svoje usluge kapitanu ponujal. Utenij jih je izdajavski peljal v Hivinsko zasado, kjer so jim glave odsekali ter jih do nazega oropali. Dva dni pozneje so jih našli Verevkinovi vojaki. O flotili dalje ni nič znanega, razen tega, da je odplavala mimo Kunjigrada po drugemu nezaježenemu rokavu. Njena naloga je izsledovati reko in njeno brodnost.

Kunjigračanje so veseli sprejeli Rusko armado, kakor so od nekdaj želeli biti Ruski podložni, ker so veliko trpeli pred Hivinci in Jomuti.

Kakor Kunjigračanje, tako so tudi Hožejljanje, Kitajci in druga mesta s Kirgiškim naseljenjem s „hlebosoljo" prav po Ruski sprejemali Verevkina; vse se je zbiralo okoli vojakov, ko so z godbo vstopali v mesta.

(Dalje prihodnjič.)

Iz Gorice 26. avgusta. (Telegram „Novicam".) Včeraj se je občnega zbora političnega društva „Gorice" vdeležilo 177 društvenikov. Za kandidata v državni zbor za kmečke občine Slovenske je bil dr. Tonkli enoglasno z navdušenjem proglašen.

Vransko na Štajarskem. — Tukajšnji okrajni zástop je ravnokar po svojem odboru razpisati dal eno štipendijo s 100 gold. na leto za dijaka, kateri hoče v pripravnišnico ljudskih učiteljev stopiti.

Novomesto 18. avg. — Bliža se jesen, čas veselja in plače za trud in delo pridnemu oratarju. Ajda krasno cvetè in „po njej že šumé čebelice". Noči so hladnejše, mastna rôsa pada vsak večer in napaja po palečih solnčnih žarkih ob dnevu zvenjene rastline — v tihem mraku pa milo poje ščurk in obeta, da se bo grozdje kmalu omehčalo. Petje ščurkov je za pravega Dolenjca najprijetnejša muzika; opominja ga, da dobí sladko kapljico iz nograda; kedar on začenja svoje melanholično-enoglasno škripenje, katero se daleč razlega in s katerim oznanuje bližnji čas zrelosti grozdov, se Dolenjcu srce posmehuje. Al, žalibog! letos izbuja ta škripač v naši okolici le žalost, vsaj nam je toča vinograde pokončala in kedar se zvečer razlega ščurkovo petje, da po ušesih žvenči, si marsikdo, ki ne bo imel letos kaj trgati, misli: „pojdi rakom škripat"!

Radostni čujemo, da se bo revnim kmetom od več straní na pomoč prihitelo; pomanjkalo bi sicer mnogim potrebnega živeža. Veselí nas pa tudi, da narodnjaki najprvi na nas mislijo. Prva v kolo pomočnikov stopila je Ljubljanska čitalnica, ter napravila plodonosno zabavo v korist Dolenjcem. Obžalujemo, da v Novem mestu nima čitalnica še pripravnega prostora, da bi zabave za dobrodelni namen napravila. Pa vsaj raste narodni dom vsak dan više in više in kedar bo gotov, bomo povsod prvi, ko bode treba za dobrodelni namen kaj storiti. — V drugem oziru pa že sedaj kaže naše podvzetje nek koristen vpliv, katerega se nihče ne bi bil že sedaj nadjal. Kolikor bolj namreč raste narodna hiša, toliko se vikša občna pozornost na njo, raste veselje domoljubnih meščanov nad začetim delom in se vtrjuje njih narodni značaj, ker se zbirajo okoli začetega zidovja kakor brambovci okoli svoje zastave. Uresničilo se bo,

*) Da taka roba ni nič vredna, ki se ljudém po vseh kotih vsiluje, to je že stara kramarska skušnja. Kar je dobro, dobí samo po sebi na kupe kupcev. To samo je dokaza dovolj: kaj je dobro, kaj nič vredno, če tudi le groš veljá.

Vred.

kar so osnovatelji tega podvzetja od konca že trdili, da bo narodni dom stalna, nepremakljiva trdnjava narodnega čutja, nezginljivo, neprenehoma govoreče varstvo narodnega društva, kajti kameniti monument, katerega zida celi slovenski narod v sredi Dolenjskega bo zmirom z donečim glasom opominjal vsakega: Slovenec si, in tukaj je tvoj dom! — Kakor kislo gledajo nasprotniki in si šepetajo v ušesa, da le vendar morajo biti goreča srca za národno reč, ki si prizadevajo toliko in se ne strašijo velikih stroškov in da v njihovem lastnem taboru ne bi bilo mogoče kaj takega izpeljati, tako se nasproti raduje vsak narodnjak, ki pride iz drugih krajev v Novomesto in zagleda, kaj narod z občno pomočjo zmore. Še prosti kmetič kaj koristnega izvé, ko vpraša, čemu bo ta velika hiša, in se mu pové, da hoče biti bramba proti njegovim neprijateljem in steber za ohranjenje domačega jezika, petja in domače šege. Tako ima že sedaj srečna misel svoj koristni sad; zato pa smo tudi uverjeni, da ne bo se nikoli kesal nihče, kdor je k narodnemu domu kaj pripomogel, da se dovrši lepo in hitro.

Iz Dolenskega 10. avg. (*Letina. Kužne kozé in kužni „Tednik“.*) Letošnja strn se v našem kraji ni nič prida obnesla. Slame veliko, al zrna prav malo. Tudi trto je toča nekoliko ošvrknila. Češplje nam vendar obetajo kak krajcar, po nekaterih krajih so prav polne. Mladina kaže lepo, fižola, krompirja bomo nekaj imeli, al kruha bomo stradali. Pridelka vedno manj, davek pa čedalje veči, to je hudo. — Pretekli mesec in poprej so tukaj hudo razsajale kozé; marsikterega so spravile pod zemljo, kajti bile so letos nekako drugačne in bolj strupene od navadnih. Zlasti mladih žensk je veliko pomrlo, ki so zapustile mlade vdovce. — Al še neka druga kuga se nam vsiluje. Priklatil se je tudi k nam Ljubljanski potepin „Slov. Tednik“. Ni zadosti, da nas žulijo tuji sovražniki, zdaj divja domačin zoper domačina! Neprenehano ščuje lažnjivi prerok zoper našo vrlo duhovščino, mesto da bi pobijal nemškutarje. Kot priprost kmet vprašam dr. Vošnjaka, očeta tega vražjega lista: kaj so pa vam duhovni na poti? Ali mar niso zvesti Slovenci? se ne potegujejo za naše pravice? Mi na deželi duhovne dobro poznamo in jih spoštujemo, na-nje se smemo zanesti povsod in vselej, če le na kacega človeka; oni so večidel kmetiške krví, živé med kmeti, poznajo njihove potrebe in nadloge, učé nas kmetijstva, sadjereje, pomagajo nam v dušnih in telesnih potrebah. Kaj imate zoper nje? Dokler se vi niste s svojim „Narodom“ priklatili v našo deželo, bil je mir; edini smo delali vsi skupaj na blagor naši domovini. Recite, da ni tako! Kaj tedaj hočete pri nas? Idite med nemške liberalce, če bodo marali za Vas.

A. K., kmet.

---

*) Da bi vredništvo „Novic“ se držalo tacega pristranskega načela, kakor vredništvo „Slov. Naroda“, ki pod klop vrže vsak protigovor svojemu listu, ne bi sprejeli Vašega dopisa; ker pa vemo, da tudi našemu častitemu gosp. dopisniku bode ljubo, da od Vas samih očitno izvé, kako in kaj, zato smo sprejeli Vaše „poslano“. In tudi to povemo, da nam je po g. dr. B. bilo izročeno pismo, v katerem gosp. A. Do— od sebe odbija naslov „brezverskega agitatorja.“ Al g. Do— se v svoji strasti moti, da bi ga bil dopisnik iz Notranjskega tako imenoval; dopisnik jasno pravi, da „Narodovci“ agitujejo zoper Hohenwarta, njihovo geslo pa ni „za vero, dom, cesarja“, tedaj kdor je ž njimi, je zoper Hohenwarta, ta nolens volens agituje pod njihovo firmo (pod brezverskim geslom) če tudi sam je najbolji vernik. Za Hohenwarta s stranko „za vero, dom, cesarja“, ali zoper njega s stranko, ki nima vere v svojem geslu: tretje stranke slovenske dozdaj še ni! Vred.

Iz Trnovega 22. avg. (*Poslano.*) Dopisnik „iz Notranjskega“ v listu 34. Vašega cenjenega lista je tudi mene med agitatorje, kakor pravi „brezverske kategorije“ vpletel. Odgovoriti mu moram na to sledeče: Vsak pristranski človek, koji moje socijalne razmere in moj, do sedaj skoz in skoz pošteni značaj bolj na tanko pozná, o meni kaj brezverskega nikdar misliti ne more. Tudi moja navada ni, se v politične reči vtikati, in tu naravnost rečem, da do sedaj nisem še niti za eno niti za drugo stranko prav nič storil, mi tudi ne ostaja prav nič časa, ako hočem svoje postavne dolžnosti vsestranko natanko spolnovati, za druga opravila ali agitacije. Kar pa posebno vero zadeva, so mi jo moji resnično krščanski stariši že v nježni mladosti globoko v srce vcepili, koja je moj najdrajži zaklad, in kateri hočem z Božjo pomočjo do zadnjega zdiha vedno zvest ostati. Ravno to bode o meni gosp. dopisniku tukaj vsak pravičen človek, ki ni moj sovražnik, pričal, ako so mu daljni dokazi ljubi. Dobrega svojega imena, krščanskega značaja in poštenega rodoljubja za noben denar ne prodam nikomur.

Matija Rant, učitelj.

Iz Trnovega 23. avg. — V „Slov. Narodu“ št. 178. nekdo lažnjivo pisari, da sta gg. Mlakar in Drobnič „bokale vina izpraznit in kaline na limanice lovit prišla v Trnovo“. — Ali mar mislite, da je ves svet tak, kakor ste vi, da celi Božji dan nima druzih opravil, kakor v krčmi posedati in kaline na limanice loviti? Ali mar mislite, da so ti gospodje to, kar Vošnjak in Zarnik, da dirjajo križem po svetu samo za agitacije volilne? Nam za grofa Hohenwarta ni treba nobenih limanic; kdor ima le količkaj solí v glavi in rodoljubja v srcu, volil ga bode gotovo. Da „Narodovci“ vidijo, kako neumen je njihov upor zoper Hohenwarta, najvzemó v roko „Deutsche Zeitung“, ki ravno zdaj vsacemu, kdor v Dunajsko razstavo pride, ponuja s tem-le debelim oklicem na prvi strani svoj „prospekt“. Tako se glasí:

Die „Deutsche Zeitung“, das Organ des deutschen Bürgerthums, wurde gegründet in den Tagen des Kampfes **gegen den Feind des Deutschthums: Minister Hohenwart** itd. (Po slovenski se glasí to tako-le: „Nemški časnik“, glasilo nemškega gradjanstva, je bil ustanovljen ob času boja proti sovražniku nemštva — ministru Hohenwartu). No! kdo je po takem veči lažnik: ali velika „Deutsche Ztg.“ na Dunaji ali mali „Narod“ v Ljubljani?

S Pivke 22. avg. V. — Nek dopisún iz Notranjskega (?) blagovolil je mene v 192. listu „Sl. Naroda“ imenovati „politično ničlo“. Ker mene zaničljivo s politično ničlo psuje, ima revše po tem takem sebe za „političnega velikana“. Da, da, gospodine! če politično velikanstvo obstojí v kovarstvu narodnega razpora, v paganskem liberalizmu in strupenem ščuvanji Slovenca zoper Slovenca brata, zdaj, ko smo ravno sloge najpotrebneji, ako nočemo za vselej propasti, no! potem ste Vi resnično političen velikán. Al vedite, da ne samo jaz, temveč vsi pošteni rodoljubi Vašo politiko obsodujejo za prokletsvo naroda slovenskega. Vtisnite si to dobro v svojo ščuvalno dušo, in ne iščite si velikanstva tam, kjer Vas le — prokletstvo čaka. Zato pa tudi vedite, da psovke od Vaše straní so meni in našim le na veliko čast.

Iz Blok na Notranjskem 23. avg. (*Kako sta Hren in Kraševec k nam prišla zoper Hohenwarta agitirat, pa kaj sta opravila.*) Županija Bloke (fara sv. Mihaela, sv. Trojica, sv. Vid) šteje čez 5200 duš in bo tudi imela besedo pri volitvi državnega poslanca. Gosp. Hren s svojimi tovarši je menda mislil, Bločani so tako naši, ker so „ranku“ sosedje; a zmotili so se! kajti visoko nad g. Hrenom in Kraševcem vzdiguje se Bloča-

nov duh! — Že 3. avgusta se jih je zbralo 45 najveljavniših mož in posestnikov pri občespoštovanemu županu gosp. Jožefu Modic u v Novivasi; enoglasno so se izrekli za kandidaturo grofa Hohenwarta in za staroslovensko geslo: „vse za vero, dom in cesarja". — Vsaj se vé, da to je bilo za g. Hrena prehud hren. Napravi se tedaj s svojim Sancho Panzom Kraševcem 15. avgusta na Bloke, kjer je veliko neslanega, a brez vspeha, govoril. Med drugim tudi, da ima grof Hohenwart grajščino; mar zavoljo tega bodo morali kmetje veliko davkov plačati? kakor da bi grof Hohenwart davke pobiral, ali pa, ker ima grajščino, mu potem ne bo treba nič davkov plačati! Povedal je tudi novico: da bo dr. Razlag naredil, da bodo kmetje 40.000 gold. davka manj plačali in še več tacega neslanega!!! Gosp. Hren! Vi imate Bločane za prave jurčke, če mislite, da Vam bode kdo to verjel, kar si ne upate nikjer drugej povedati! Ostanite toraj drugikrat doma! Vaš misijon je že zastonj; — smo ga že imeli l. 1868. Od tistega časa sem smo taki jezuitarji, da hočemo le takega voliti za državnega poslanca, v čegar programu stojí: „vera, dom, cesar". — Nič bolje pa nista menda opravila misijon v Ložu, kamur sta šla tudi 15. avgusta. Z besedami: „če je pa tako, smo zgubljeni", sta se vsa potrta, kakor nekdaj Don Quixotte, ko se je z veternicami metal, vrnila na svoj dom.

Iz Idrije 24. avg. (*Naš klic po boljem žitu*) je ostal klic vpijočega v puščavi; kajti skoro da še slabeje je zdaj. Pšenico dobili smo že takošno, da v njej menda ni samo zastopana zmes različnih žit, temveč tudi živalstvo po onih živalicah, ki bivajo v sprideni pšenici; vsaj če jo operemo, gre po vodi skoro polovica tacih plev, da jih še kokoši jesti nočejo. Turšica pa se je sparila in je smrdela, da je nobeden jesti ni mogel in je še vzeti niso hoteli, boječi se bolezni. Naš magacinski oskrbnik g. Kelner je sicer skuhati dal enkrat polento, okusno in zdravo, tako, da so rudarji ugibali: ali je ta polenta iz naše magacinske turšice ali je iz magacina trgovca g. Poženela? Kakor slišimo, so enoglasno rekli, da bi gosp. Kelner moral mirakelne delati, ko bi ta polenta iz naše koruze bila! Res je pod regimentom gosp. Lipolda pri nas toliko čudnega, da bi še brezverci morali nehoté na mirakelne verjeti! Poglejmo dandanašnjo plačo. Gospodje uradniki so pred 8 leti imeli blizo na polovico manjšo plačo kakor zdaj, rudarji pa, ki morajo na pretrganje delati, imajo zdaj tolikošno plačo, kakor takrat razen 10% draginske doklade. Je li to poboljšek, primeren poboljšku gospodov uradnikov in današnji dragini? Slišimo, da v 14 dneh pride neki gospod iz Dunaja. Te prilike poslužiti se je živa potreba: gospodu odkritosrčno odkriti nadloge in ga usmiljenja prositi; vsaj „svét na prošnjah stojí", pravi slovensk pregovor, in te imajo temveč upanja vslišane biti, če so pravične. Naj on sam sodi, ali morajo rudarji shajati s tako plačo. — Če pa pri volitvah bodo gospodje Idrijski zahtevali, naj poslušamo na njih glas, spominjali se bomo — naše pšenice in turšice in njihovega dobrega srca do nas.

Iz Ihana 10. avg. (*Peticija do sl. deželnega odbora in sl. deželne vlade.* — Konec.)

Vprašam toraj, se li sme tako barbarsko početje še dalje trpeti? Ni li vzrok takih nemarnosti edino le to, da dotični urad popolnoma zanemarja nadzorovanje? Ako bi se brod ostro nadzoroval, gotovo bi se ne pripetilo tako lahko, da bi se vrv kar nagloma sama po sebi vtrgala, da bi se potem ladija smela sem ter tje voziti na skup zvezani vrvi! Kako nevarno je to, spoznal je g. J. C. Račič iz Ljubljane, ki je dospel ravno do broda, ko se je vrv ravno tam, kjer je bila zvezana, vnovič vtrgala in bi bila plavala zopet proti Siseku, ako bi ne bil velik vozel obdržal male vrvi, katera drčí po véliki na škrpceh sèm ter tjè, tako, da je držala ladijo. Kako žalostno je pač slišati, da se pri nas plačuje za uravnanje Donave, doma se pa v nemar pušča, da nam Sava in Bistrica leto za letom pobirata zemljo, od katere moramo vendar-le davke plačevati! Ali bi ne bilo čas, da bi se tudi pri nas jelo na to misliti, da se Sava in Bistrica uredite? Na več krajih se delajo mostovi čez Savo, če tudi se manj potrebujejo, kakor tu pri sv. Jakopu, kjer se vkljub prav slabega broda vendar-le jako mnogo ljudí in blaga prevaža zato, ker pelje ta pot k več ko 20 večim mlinom, ki dobivajo žito iz Ljubljane. Ta brod toraj veliko nese, a grozno malo se storí za ta denar.

Kaka neprecenljiva dobrota bi se nam tedaj skazala, ako bi se namesti tega brodovja postavil most, ki bi se dobro splačeval, kajti vsak bi rad plačal večo mostnino, da bi le varno in hitro vsaki čas prišel čez Savo! Veliko ljudstva iz Kamniške, Domžalske in Trzinske okolice bi si izbralo to pot, ker je dosti krajša in ravna do Ljubljane! Vsak si želi edino le most čez Savo pri sv. Jakopu, in če se noče narediti iz državne kase, naj se dá dovoljenje, da ga občine naredijo na svoje stroške. Tako pa ne sme biti dalje! Mi ne moremo svojega blaga rešiti nevarnosti vtopa, kajti brod pri Lazah do železniške postaje je zdaj v veliko slabejem stanu, kakor je bil pred dvema letoma, ko ga je dalo ogledovati c. kr. okrajno glavarstvo in so se nam zlati hribi in zlate doline obetale, pa prav nič ne storilo.

Po vsem tem stavim do sl. deželnega odbora, ki ima cestne zadeve v svojih rokah, in do sl. deželne vlade, kateri pristaja nadzorstvo za varnost življenja in blagá, sledečo prošnjo:

Naj blagovoljno ukažeta, da se nemudoma brod pri sv. Jakopu popravi v tak stan, da se bo moglo mirnega duhá stopiti na ladijo, in se mostiči do ladije tako trdni napravijo, da se ne bo konjem pod nogami vdiralo, — a tudi cesta naj se popravi tako, da bode mogoče se voziti po njej tako, kakor po druzih cestah. Vrh tega pa naj bi se na vso moč delalo na to, da se namesti brodovja naredí brž ko mogoče most, tako silno potreben, in ki se bode lahko zdržaval iz gotovih obilih dohodkov. K. Zwayer.

Škofja Loka 25. avg. („Narodov dopisnik") v št. 194. očita „Novicam" trojno laž o tukajšnjem Zarnikovem volilnem shodu. Prva laž bi imela biti ta, „da shod ni bil med 10. mašo, ampak pozneje". — Da bi ne imeli vabilnih Vaših listov z **10. uro** v rokah, lahko bi koga sleparili, da so „Novice" lagale; al „Spiegelberg"! to ne gre; mi imamo črno na belo v rokah. Da pa ob 10. uri — tedaj med mašo — niste začeli, ampak še le po 11. uri, to ni Vaša zasluga; vsaj začeti niste mogli, ker ni bilo zborovalcev in v sili ste vse prihajoče elemente, ne gledé, je li kdo volilec ali ne, z veseljem pozdravljali. Zato je tudi nek sicer trdo ustavoveren mož, gredé iz cerkve ob poli 12. uri, na ironično vprašanje: „kako, da se niste tudi vi, gospod, vdeležili volilnega shoda?" dobro odgovoril, da „v tem času ima on navado iti v cerkev, zdaj je pa že prepozno, ker zbor je bil za 10. uro napovedan". — Druga laž „Novic" imela bi biti ta, da so rekle, da „nekteri volilci niso dobili povabila k shodu". Al to je tudi faktum, ki se ne dá tajiti; kdo je kriv tega, se mi ne ljubi preiskovati. Neresnično, pravite, je tudi to, da je bilo pri Vašem shodu le 16 mož z volilno pravico. Al zakaj nas v naši „zmoti" boljšega ne podučite in ne poveste jih po imenu, koliko jih je prav za prav bilo? No, no, na dan ž njimi! Morebiti zvemo potem tudi to, da našega

skozi in skozi poštenega, svoji veri in svojemu narodu vedno zvestega g. Šušnika, v čegar gostilnici, vsacemu človeku, tudi Turku prijazno odprti, ste zborovali, ste tudi med „svoje“ šteli!! — Napisali smo te vrstice samo zato, da se kdo ne ziblje v presladkih sanjah, „o ogromnem reprezentovanji Loškega mesta“ pri famoznem Zarnikovem shodu; se ve, da bi jih moral kot popravek „Sl. Narod“ sprejeti; al ker se ta list g. kaplanu Tompaku ne sramuje naravnost povedati, da, sprejemši pač grdenja in zasramovanja, za umivanje ter opravičenje pa nima prostora, zato jih pošljemo rajši našim „Novicam“, katere po svoji stari slovenski navadi resnici in poštenosti zmirom služijo.

Iz Škofje Loke 24. avg. (*Poslano.*) V 194. listu „Slov. Naroda“ sem bral v dopisu „iz Škofje Loke“ to-le: „Da naši klerikalci v mestu niso močni, posebno pri volitvah v državni resp. deželni zbor ne, o tem so se zadnjo nedeljo sami prepričali. Imeli so namreč svoj volilen shod, da bi kaj proti Zarniku sklenili. A prišlo jih je v čitalnico celih 5 glav, med ktere se pa še šteje kaplan Mandelc tudi“. — Ker dopisnik blodi o volilnem shodu v čitalnici, o katerem mestni župan gosp. Blaže Mohar, predsednik čitalničin, ne vé ne besedice, in ker tudi moje imé vmes vtikuje, povem mu kar naravnost to le: dokler on očitno ne dokaže, kdo je sklical nedeljo, 17. dne avgusta, volilni shod, in kje je bil sklican, je v mojih očeh grd lažnik.

Anton Mandelc, kaplan.

Iz Ljubljane. — Iz razstave Dunajske pride na Kranjsko 89 medalij in pohvalnih pisem razen tistih, ki jih kmetijska družba in kupčijska zbornica dobite za skupno (kolektivno) svojo razstavo.

— (*Iz seje deželnega odbora.*) Po dognanih vsestranskih pripravah je deželni odbor v seji 22. t. m. sklenil, da se deželna sadje- in vinorejska šola na Slapu začne 9. dne septembra. — Službo vincarja in vrtnarja na imenovani šoli je dobil Anton Gvardjančič, ki je tudi do sedaj na Slapski grajščini to službo opravljal. — Ker je Kranjska hranilnica odločno odgovorila, da 1. oktobra t. l. še ne bode mogoče realne šole v novem poslopji začeti in ker hranilnica še zmirom ne pové pogojev, pod katerimi bode prepustila realki potrebne prostore v novem poslopji, je deželni odbor sklenil, da se najemna pogodba v Mahrovi hisi na primerno dobo podaljša. — K konečni preskušnji dijakov na deželni gozdarski šoli v Šneperku 30. dne t. m. pošlje deželni odbor inženirja Vičel-a kot strokovnjaka v gozdarstvu. — Franceta Verovšeka, ki mu je deželna vlada podelila Holdheimovo štipendijo za nemo-gluhe, in Marijo Kozjekovo, kateri je deželna vlada podelila štipendijo za slepe, pošlje deželni odbor prihodnje šolsko leto v Linc v šolo za gluho-neme oziroma v šolo za slepe. — C. kr. okrajnemu glavarstvu v Novem mestu je deželni odbor poslal na dotični dopis akte o volitvi deželnih poslancev meseca decembra leta 1871. v porabo za volitev poslancev v državni zbor. Po takem so volitve blizo. — Prošnjo vasí Bukovje in Gorenje, da bi prišli iz Senožeškega sodnijskega okraja v Postojnskega, bode deželni odbor s priporočilom predložil prihodnjemu deželnemu zboru.

— (*O Kranjskih gimnazijah.*) Meseca maja, če se ne motimo, je prinesel „Tagblatt“ novico, da vlada namerava doslé slovensko gimnazijo v Kranji zopet v nemško spremeniti, češ, da slovenska ne služi. Kmalu potem je pa sam prinesel — v popravo une trditve — to staríco, da Kranjska gimnazija je le na papirji slovenska, zares pa še po večem nemška. „Slov. Narod“ je pa tisti čas govoril o neki „Dummreicherjevi“ knjižici, v kteri „furor tevtonicus“ zdihuje in prosi, naj vlada v enajsti uri iztrga še srednje šole iz narodnih rok ondi, kjer so narodne. — Današnja (26. avgusta) „Laibacher Zeitung“ pa — naštevši iz tiskanega programa Kranjske gimnazije: „am Realgymnasium zu Krainburg bestand im abgelaufenen Schuljahre der Lehrkörper aus 1 Direktor, 3 Professoren, 3 Supplenten und 1 Gesangslehrer, Schüler aber zählte die I. Klasse 26, die II. 25, die III. 9., die IV. 13, zusammen 73“ (to je po naše: na realni gimnaziji v Kranji je obstalo v preteklem šolskem letu učiteljstvo iz 1 ravnatelja, 3 profesorjev, 3 suplentov in 1 pevskega učitelja; učencev pa je v I. razredu bilo 26, v II. 25, v III. 9, v IV. pa 13, vseh skup 73) — pravi: „der spärliche Besuch dieser Lehranstalt constatirt, dass Aeltern und Schüler jene Lehranstalten vorziehen, an denen in beiden Landessprachen tradirt wird (to je, pičlo število te gimnazije priča, da starši in učenci marajo bolj za take šole, v katerih se v obeh deželnih jeziklh učí)“.

Po vsem tem pa zdaj častito „Laibacherico“ vprašamo: ali samo ona ne vé, kar je znano vsakemu človeku, ki se le količkaj za šolstvo briga, in kar je po vladnih sporočilih potrjeno, da se že nekoliko let na gimnazijah v Avstriji sploh število učencev znižuje. Tako je na Ljubljanski gimnaziji jih bilo konec 1861. leta *662*, konec 1869. leta še *550*, konec 1873. leta pa le *386*, — na Novomeški konec 1863. leta *238*, konec 1869. leta *158*, konec 1873. leta pa le *102*, — na Kranjski pa konec 1863. leta *58*, konec 1869. leta, ko je bila še čisto nemška, *69*; konec 1871. leta, ko se je vprvič jel, pa še le v sredi leta, vsaj deloma slovenski učni jezik rabiti, *59*, konec 1872. leta *69*, konec 1873. leta pa *73* učencev. Po takem bo še Dummreicher težko težko prezrl, da se na Kranjski gimnaziji, od kar je kolikor toliko slovenska, število učencev množí, dočim na druzih gimnazijah še stalno upada. Al nam ni tu za to, ampak le prosimo vladno „Laibacher Zeitung“, naj ne govorí tje ven dan in naj ne ščuje Dummreicherja s tako strašansko krivimi sklepi na slovenske gimnazije! Od poštenosti vladnega časnika smemo zahtevati, da krivična poročila prekliče.

— Preteklo nedeljo so se, da ni treba mnozega dopisovanja, sešli v Ljubljani nekteri odlični zastopniki gorenskih in notranjskih mest in se posvetovali zarad državnega poslanca 9 gorenskih in notranjskih mest in trgov; enoglasno in s živim navdušenjem so se izrekli za gosp. dr. Costo, pogumnega in že mnogo let skušenega borilca za blagor domovine naše v deželnem zboru našem in v državnem zboru Dunajskem.

— Kakor se iz verjetnih glasov iz poslednje skupščine opravilnega odbora sliši, gré neki slabo z „Narodovo tiskarno“, ker v zadnjem občnem zboru priposnana primanjkava okoli 8000 gold. se je posihmal še povekšala za kaka 2000 gold. Ali je to do pičice resnično ali ne, kazala bo bilanca prihodnji mesec. Kakor slišimo, hoče novi finančni ravnatelj gosp. H. Turk strogo ločiti tiskarnične dohodke in stroške od stroškov in dohodkov časnika „Slov. Nar.“, da jasnost pride v račune in da delničarji vidijo, kako stojí z njihovim denarjem. Prihodnji občni zbor bode to vse odkril, kar je dozdaj še temno.

— (*Dobra plača za brošuro.*) Dunajski žurnalist Ernest Fachini je spisal brošuro, v kateri cel življenjepis g. Treuensteina, direktorja banke „Slovenije“, popisuje tako grdolažnjivo, da ga je Treuenstein tožil in tožiti moral. Vrh tega je on ta pamflet še banki „Sloveniji“ vsiliti hotel, naj ga ona odkupi, da ne pride po svetu. Banka se ve da tega ni storila, in, kakor rečeno, je Treuenstein tožbo napel, ki je bila

25. dne t. m. s tem rešena, da je bil žurnalist Fachini zarad hudodelstva javne posilnosti, denarnega iztiskanja in obrekovanja obsojen v ječo za 15 mesecev, poostreno z dvema postoma vsak teden.

— Danes teden je bila sodniška razprava, o kateri so „Narodovci“ že dva tedna pred velik haló gnali po ulicah. Stvar, za katero je šlo, bila je ta-le: V občnem zboru „narodne tiskarne“ je gosp. Klun ostro grajal gospodarstvo njeno. Dr. Vošnjak, namesti da bi bil dokazal, da ni tako, je planil nad g. Kluna, očitaje mu, da je v „Vaterlandu“ narodno tiskarno imenoval „Schwindel“ (vrtoglavje). Gosp. Klun zavrne dr. Vošnjaka, rekši, da je lažnik, dokler mu ne dokaže, da je v „Vaterlandu“ tiskarno res tako imenoval. Ko pa je „Narod“ vsled tega gosp. Kluna večkrat grdo napadel, je g. Klun v „Novicah“ opomnil, da dr. Vošnjak je zmirom še dokaz dolžan, in ker ga vrh tega še v „Narodu“ grdo napada, ga v „poslanem“ imenuje lažnika in nesramnega obrekovalca. Dr. Vošnjak je zato tožil g. Kluna pri mestni sodniji zarad razžaljenja časti. Gosp. Čuček, ki je tudi g. Križaja zavoljo Riesterjeve tožbe sodil, je bil sodnik; g. Klun ni sam prišel, ampak dr. Costa namesti njega; dr. Zarnik bi pa bil imel dr. Vošnjaka zagovarjati. Ker pa treh Vošnjakovih prič ni prišlo k obravnavi in bi po takem bil gosp. Jurčič ostal edina sama priča, je dr. Vošnjak moral sam tožnik in zagovornik biti, da je dr. Zarnik delati mogel drugo pričo. Obe te dve priči ste pričale, da je g. Klun dr. Vošnjaka v zboru imenoval lažnika in nesramnega obrekovalca. Gospodje Kadilnik, Žagar, Ravnikar in dr. Poklukar pa so trdili, da je g. Klun dr. Vošnjaka le pogojno lažnika imenoval, dokler mu namreč ne pokaže onega „Vaterlandovega“ lista, v katerem je on narodno tiskarne „švindel“ imenoval. Sodnik je dr. Zarnika in Jurčiča priseči pustil na njuni izrek, prič Klunovih pa ne. In — g. Klun je bil obsojen na 4 dni v zapor in v plačo stroškov. Se ve da je dr. Costa kar brž pritožbo napovedal na višo sodnijo. — Nam ne pristaja se vtikati v razsojo c. kr. mestne sodnije, o kateri bode še viša sodnija sodila, omeniti pa moramo to, da 3 od dr. Vošnjaka sodniji nazznanjene priče so se izmuznile in mu ostale le dve, v ozki zvezi stoječi z „Narodovo tiskarno“, — da dr. Vošnjak se je prav odličnega „liberalca“ kazal s predlogom svojim na — 3 mesece hudega zapora! in da pravi „unicum“ sodniških razprav je bil to, da g. sodnik Čuček je na zahtevanje dr. Zarnika, ki je zadej po dovršenem spričevanji kot poslušalec med poslušalci sedel, je zagovornika dr. Costo opominjal, naj ne govorí zbadljivo. In velik „jubel“ je bil v mladoslovenskem Izraelu, da je „far“ obsojen.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Zmirom švigajo po časnikih Dunajskih in druzih govorice o krizi ministerski, in najnovejša je ta, da cesarski namestnik v Pragi general Koller ima priti za predsednika ministerstva na Dunaj, sedanji predsednik grof Auersperg pa za ces. namestnika v Prago. — Vladni časniki sicer pravijo, da ministerstvo trdno stoji, al to pravijo tako omahljivo, da utegne vendar kaj resnice biti o tem guganji.

— Izbiranje volilnih mož na kmetih za volitve v državni zbor utegnejo biti v drugi polovici prihodnjega meseca; potem pridejo volitve poslancev, in okoli vseh Svetih se ima začeti državni zbor. Prav gotovo pa vendar tudi to ni.

— 4 zeló nevarne Francozke begune je policija iz Dunaja zapodila; najnevarnišemu med njimi, ki so ga zaprli, je ime Chaslin. Iz pisem, ki so jih pri njem dobili, se je zvedelo, da so Angležki, Francozki, Nemški in Avstrijski delavci se skrivé pogovorili, da bi na Dunaji ob času razstave prekucijo začeli, enako zadnji Parižki. — No, však dan lepše cvetè liberalizem!

— Kneza Srbskega Milana Obrenoviča so pričakovali 26. dne t. m. na Dunaj.

— Za kolero je tukaj od začetka njenega (11. aprila) do 21. dne t. m. pomrlo 1106 ljudí brez vštetih vojakov.

— 26., 27. in 28. dne t. m. je tukaj zbor slovanskih učiteljev.

— V nemških krajih Českega so dozdaj bili že trije shodi državnopravne (konservativne) stranke po c. kr. okrajnih glavarjih prepovedani. Morebiti, da so prosilci shodov prezrli kje kako formalno stvarco, katero ukazuje postava združbovanska. Ker pa je v Osek c. k. okrajni glavar poslal celó dva žandarja, da s silo razženeta shodnike, se je prvomestnik tega shoda grof Fr. Thun kar naravnost pritožil pri Njegovemu Veličanstvu cesarju. Dandanašnji je res živa potreba, da presvitli cesar že ob pravem času izvé, kaj vse utegne počenjati birokracija, ko pridejo volitve na vrsto. Postava se mora spoštovati, — to je gotovo in vé vsak pošten državljan; al postav sukati po svoje, do tega nima noben okrajni glavar in noben deželni predsednik pravice.

Iz Českega. — „Politik“ piše, da slovesnosti, s katerimi so Slovani na Moravskem potuvajočega mnogozasluženega zgodovinarja Palackega sprejemali, so Moravske okrajne gosposke tako vznemirile, da povsod, kjer je Palacky potoval, so zdaj sodniške preiskave.

Iz Zagreba 25. avg. — Deželni zbor se je začel danes ob 11. uri pod predsedstvom Ivana Mažuranića. Poslanci so prišli v velikem številu, klopí virilcev bile so še precej prazne. Na vladnem stolu je sedel Vakanović, bana namestnik. Občinstvo je napolnilo galerije — v dokaz, da pripoznava veliko važnost sedanjega zbora, ki ima dognati razmere med Hrvaško in Ogersko. Nestrpljivo čaka dežela Hrvaška, Ogerska in cela Avstrija te rešitve.

Ogersko. — V tako hudi stiski je Ogerska vlada zdaj s svojim denarstvom, da celo Magjarski časniki velikih zadreg ne morejo zamolčati. Primanjkava je od leta do leta veča, če tudi smo mi morali prevzeti 70 odstotkov skupnih stroškov, Magjari pa le 30.

Listnica vredništva. Dopisniku gosp. And. Je. iz J: Hvala srčna za drago poročilo; prosimo lepo, nadaljevati svoj trud.

Žitna cena

v Ljubljani 20. avgusta 1873.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 7 fl. 20. — banaške 7 fl. 45. — turšice 4 fl. —. — soršice 4 fl. 20. — rží 4 fl. 60. — ječmena 2 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 60. — ovsa 2 fl. —. — Krompir 2 fl. 40.

Kursi na Dunaji 26. avgusta.

5% metaliki 70 fl. — kr.	Ažijo srebra 106 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 73 fl. 40 kr.	Napoleondori 8 fl. 89 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici v Ljubljani.